

LBRIS

We know
books

Emese Florian

Marius-Ioan Floare

Dreptul familiei

Căsătoria. Regimuri matrimoniale. Filiația

Ediția 9

- revizuită și adăugită -

Editura C.H. Beck
București 2024

Cuprins

Abrevieri.....	XVII
Categoriile introductive. Noțiunea, obiectul și principiile generale ale dreptului familiei.....	1
Secțiunea 1. Noțiunea de „drept al familiei”	1
Secțiunea a 2-a. Obiectul dreptului familiei	5
Secțiunea a 3-a. Principiile generale ale dreptului familiei	6
§1. Principiul ocrotirii familiei.....	6
§2. Principiul căsătoriei liber consimțite între soți	9
§3. Principiul egalității în drepturi și îndatoriri a soților	12
§4. Principiul egalității în drepturi a copiilor	16
§5. Principiul interesului superior al copilului	19
§6. Principiul monogamiei	22
TITLUL I. CĂSĂTORIA.....	23
Capitolul I. Logodna.....	24
Secțiunea 1. Noțiune. Reglementare.....	24
Secțiunea a 2-a. Condițiile de valabilitate ale logodnei.....	25
Secțiunea a 3-a. Efectele logodnei.....	27
§1. Logodna și încheierea căsătoriei potrivit promisiunii	27
§2. „Starea de logodnă”.....	27
Secțiunea a 4-a. Ruperea logodnei și efectele sale	28
Secțiunea a 5-a. Natura juridică a logodnei	32
Capitolul II. Încheierea căsătoriei.....	34
Secțiunea 1. Condițiile de fond pentru încheierea căsătoriei	34
§1. Cerințe legale de fond pentru încheierea căsătoriei.....	34
1.1. Consimțământul la căsătorie al viitorilor soți	34
1.2. Vârsta matrimonială (vârsta legală pentru căsătorie)	40
§2. Impedimente la căsătorie.....	44
2.1. Bigamia	44
2.2. Rudenia.....	46
2.3. Tutela.....	49
2.4. Lipsa diferenței de sex	49
Secțiunea a 2-a. Formalitățile pentru încheierea căsătoriei	54
§1. Formalitățile preparatorii ale încheierii căsătoriei.....	55
1.1. Comunicarea reciprocă de către viitorii soți a stării lor de sănătate	55
1.2. Depunerea declarației de căsătorie	56
1.3. Publicitatea declarației de căsătorie.....	59
1.4. Atribuțiile ofițerului de stare civilă în legătură cu declarația de căsătorie	60

§2. Formalitățile privind însași încheierea căsătoriei	61
2.1. Solemnitatea încheierii căsătoriei	61
2.2. Publicitatea încheierii căsătoriei	62
2.3. Momentul încheierii căsătoriei	63
Secțiunea a 3-a. Formalitățile ulterioare încheierii căsătoriei	64
§1. Întocmirea actului de căsătorie	64
§2. Formalități privind regimul matrimonial ales	64
§3. Dovada căsătoriei	65
Secțiunea a 4-a. Natura juridică a căsătoriei: contract sau instituție?	67
Capitolul III. Nulitatea căsătoriei.....	69
Secțiunea 1. Considerații generale privind nulitatea căsătoriei	69
Secțiunea a 2-a. Cazurile de nulitate a căsătoriei	70
§1. Cazurile de nulitate absolută a căsătoriei	70
1.1. Lipsa materială a consimțământului la căsătorie	70
1.2. Impubertatea matrimonială	71
1.3. Bigamia	71
1.4. Rudenia în grad prohibit la căsătorie	73
1.5. Lipsa diferenței de sex	74
1.6. Nerespectarea formalităților de solemnitate și publicitate a celebrării căsătoriei	74
1.7. Căsătoria fictivă	75
§2. Cazurile de nulitate relativă a căsătoriei	78
2.1. Viciile de consimțământ	78
2.2. Lipsa încuviințării sau autorizării cerute de lege	80
2.3. Lipsa discernământului	81
2.4. Existența tutelei	82
Secțiunea a 3-a. Regimul juridic al nulității căsătoriei	82
§1. Regimul juridic al nulității absolute a căsătoriei	82
§2. Regimul juridic al nulității relative a căsătoriei	84
Secțiunea a 4-a. Efectele nulității căsătoriei	86
§1. Regula desființării retroactive a căsătoriei	86
§2. Opozabilitatea hotărârii judecătorești	87
§3. Excepțiile de la regula desființării retroactive a căsătoriei	88
3.1. Căsătoria putativă	88
3.2. Situația copiilor rezultați din căsătoria nulă sau anulată	94
Secțiunea a 5-a. Dispoziții tranzitorii privind nulitatea căsătoriei	95
Capitolul IV. Efectele căsătoriei.....	96
Secțiunea 1. Drepturile și îndatoririle personale ale soților	96
§1. Îndatoririle reciproce ale soților	97
§2. Principiile de „governare” a familiei	102
2.1. Principiul codeciziei	102
2.2. Principiul independenței soților	103
§3. Numele soților în timpul căsătoriei	104
Secțiunea a 2-a. Drepturile și obligațiile patrimoniale ale soților	105

TITLUL II. REGIMURI MATRIMONIALE.....	109
Partea generală. Constantele în materie matrimonial-patrimonială	109
Capitolul I. Noțiuni introductive	110
Secțiunea 1. „Regim matrimonial”, „regim primar”, „convenție matrimonială” – delimitări și interferențe	110
Secțiunea a 2-a. Clasificări ale regimurilor matrimoniale	111
Secțiunea a 3-a. Principiile materiei	113
Secțiunea a 4-a. Schimbarea, încetarea și lichidarea regimului matrimonial	116
Secțiunea a 5-a. Evoluția reglementărilor în materie de regimuri matrimoniale	120
§1. Regimurile matrimoniale potrivit Codului civil din 1864	120
§2. Regimul matrimonial potrivit Codului familiei din 1953	123
§3. Tranziția de la regimul comunității de bunuri conform Codului familiei la regimurile matrimoniale reglementate de Codul civil.....	126
Capitolul II. Regimul primar.....	129
Secțiunea 1. Considerații generale.....	129
§1. Noțiune	129
§2. Structura regimului primar	130
Secțiunea a 2-a. Locuința familiei	130
§1. Noțiunea de „locuință a familiei”	130
§2. Criteriile de determinare a locuinței familiei.....	131
§3. Drepturile soților în legătură cu locuința familiei	134
3.1. Regula cogestiunii	134
3.2. Actele juridice aflate sub incidența regulii cogestiunii.....	135
3.3. Acte juridice sustrate regulii cogestiunii	136
3.4. Sancțiunea.....	137
§4. Drepturile soților în legătură cu bunurile care mobilează sau decorează locuința familiei	139
§5. Soarta locuinței familiei în cazul dizoluției căsătoriei.....	140
Secțiunea a 3-a. Cheltuielile căsătoriei	143
§1. Noțiunea de „cheltuieli ale căsătoriei”	143
§2. Stabilirea contribuției fiecăruia dintre soți la cheltuielile căsătoriei	144
§3. Sancțiunea neexecutării obligației	145
Secțiunea a 4-a. Independența economică și socială a soților	146
§1. Autonomia profesională	146
§2. Autonomia patrimonială.....	147
§3. Autonomia bancară	148
Secțiunea a 5-a. Mecanisme de dozare a „puterilor” soților	150
§1. Extinderea „puterilor” unuia dintre soți	151
1.1. Mandatul convențional	151
1.2. Mandatul judiciar.....	152
1.3. Autorizarea judiciară	154
§2. Limitarea „puterilor” unuia dintre soți	156

Capitolul III. Convenția matrimonială	159
Secțiunea 1. Considerații generale.....	159
§1. Noțiunea de „convenție matrimonială”. Reglementare	159
§2. Principiile convenției matrimoniale	161
§3. Caractere juridice	163
Secțiunea a 2-a. Condițiile de validitate ale convenției matrimoniale.....	164
§1. Condițiile de fond ale convenției matrimoniale	165
1.1. Capacitatea părților.....	165
1.2. Consimțământul părților.....	168
1.3. Obiectul convenției matrimoniale.....	168
1.4. Cauza convenției matrimoniale	169
§2. Condițiile de formă ale convenției matrimoniale	170
Secțiunea a 3-a. Clauza de preciput	170
§1. Noțiune.....	170
§2. Obiectul clauzei de preciput.....	172
§3. Caducitatea clauzei de preciput.....	173
§4. Efectele clauzei de preciput.....	173
§5. Natura juridică a clauzei de preciput.....	177
Secțiunea a 4-a. Publicitatea convenției matrimoniale	181
§1. Rațiunea formalităților de publicitate	181
§2. Formele de înfăptuire a publicității	182
2.1. Formalitățile generale de publicitate	182
2.2. Formalitățile speciale de publicitate	184
Secțiunea a 5-a. Opozabilitatea față de terți a convenției matrimoniale.....	185
Secțiunea a 6-a. Simulația convenției matrimoniale.....	186
Secțiunea a 7-a. Nulitatea convenției matrimoniale	187
§1. Nulitatea absolută a convenției matrimoniale	187
§2. Nulitatea relativă a convenției matrimoniale.....	188
§3. Efectele nulității convenției matrimoniale.....	192
Secțiunea a 8-a. Caducitatea convenției matrimoniale	193
 Partea specială. Regimurile matrimoniale reglementate	
de Codul civil român.....	195
 Capitolul I. Regimul comunității legale	196
Secțiunea 1. Considerații generale.....	196
Secțiunea a 2-a. Structura patrimoniului fiecăruia dintre soți.....	198
§1. Bunurile soților.....	198
1.1. Bunurile comune	198
1.2. Bunurile proprii	206
1.3. Dovada bunurilor soților.....	213
§2. Datoriile soților	215
2.1. Categoriile de datorii comune ale soților.....	217
2.2. Regimul juridic al datoriilor soților	219
§3. Partajul bunurilor comune în timpul regimului comunității	221

3.1. Partajul bunurilor comune la inițiativa soților sau a unuia dintre soți	222
3.2. Partajul bunurilor comune la cererea creditorului personal al unuia dintre soți	224
3.3. Partajul bunurilor comune pe cale incidentală, în cadrul contestației la executare	226
Secțiunea a 3-a. Gestiunea bunurilor soților	227
§1. Gestiunea bunurilor comune ale soților	227
1.1. Gestiunea paralelă (concurrentă) a bunurilor comune	228
1.2. Gestiunea comună (colectivă, conjunctă) a bunurilor comune	233
1.3. Gestiunea exclusivă a bunurilor comune	241
§2. Gestiunea bunurilor proprii	244
Secțiunea a 4-a. Lichidarea regimului comunității legale de bunuri	245
§1. Câteva precizări	245
§2. Comunitatea post-matrimonială	248
2.1. Compunerea masei post-comunitare	249
2.2. Gestiunea comunității post-matrimoniale	253
2.3. Actele încheiate în fraudă celuilalt soț	254
§3. Lichidarea comunității. Partajul bunurilor comune	257
Capitolul II. Regimul comunității convenționale	268
Secțiunea 1. Considerații generale	268
Secțiunea a 2-a. Obiectul convenției matrimoniale	268
§1. Clauze privind structura patrimoniilor soților	269
1.1. Comunitatea extinsă de bunuri	270
1.2. Comunitatea restrânsă de bunuri	271
§2. Clauze privind gestiunea bunurilor comune	271
§3. Clauze privind lichidarea și partajul comunității	273
Capitolul III. Regimul separației de bunuri	275
Secțiunea 1. Considerații generale	275
Secțiunea a 2-a. Structura patrimoniilor soților	276
Secțiunea a 3-a. Gestiunea bunurilor	279
Secțiunea a 4-a. Lichidarea regimului matrimonial al separației de bunuri	280
Capitolul IV. Modificarea regimului matrimonial	291
Secțiunea 1. Noțiune	291
Secțiunea a 2-a. Modificarea convențională a regimului matrimonial	292
Secțiunea a 3-a. Modificarea judiciară a regimului matrimonial	295
TITLUL III. DIVORȚUL	299
Capitolul I. Motivele, cazurile și formele divorțului	300
Secțiunea 1. Considerații generale	300
§1. Noțiunea de „divorț”. Evoluția reglementărilor în materie	300
§2. Motivele de divorț	303
Secțiunea a 2-a. Divorțul remediu	306

§1. Divorțul la cererea ambilor soți.....	306
1.1. Condițiile generale de admisibilitate	306
1.2. Divorțul prin acordul soților pe cale administrativă	307
1.3. Divorțul prin acordul soților prin procedură notarială.....	310
1.4. Divorțul prin acordul soților pe cale judiciară	313
§2. Divorțul la cererea unuia dintre soți acceptată de celălalt	317
§3. Divorțul din motive de sănătate.....	320
Secțiunea a 3-a. Divorțul din culpă.....	324
§1. Cazurile și condițiile generale ale divorțului din culpă	324
§2. Procedura divorțului din culpă	325
§3. Transmisibilitatea acțiunii de divorț.....	340
Secțiunea a 4-a. Dispoziții tranzitorii privitoare la divorț.....	345
Capitolul II. Efectele divorțului.....	347
Secțiunea 1. Efectele divorțului cu privire la raporturile nepatrimoniale dintre foștii soți	347
Secțiunea a 2-a. Efectele divorțului cu privire la raporturile patrimoniale dintre foștii soți	348
§1. Data de la care se produc efectele patrimoniale ale divorțului	348
§2. Disoluția comunității de interese	349
Secțiunea a 3-a. Dreptul la reparații pecuniare al fostului soț	351
§1. Dreptul la despăgubiri	352
§2. Dreptul la prestație compensatorie	354
Secțiunea a 4-a. Dreptul la întreținere al fostului soț.....	364
Secțiunea a 5-a. Efectele divorțului cu privire la raporturile dintre părinți și copiii lor minori	367
§1. Considerații generale. Noțiunea de „copil”	367
§2. Regula exercitării autorității părintești de către ambii părinți	369
§3. Excepțiile de la regula exercitării autorității părintești de către ambii părinți	373
§4. Modificarea măsurilor luate cu privire la copil	376
§5. Executarea hotărârilor judecătorești privitoare la minori	377
TITLUL IV. FILIAȚIA.....	381
Capitolul I. Considerații introductive privind filiația	381
Secțiunea 1. Noțiunea și felurile filiației	381
Secțiunea a 2-a. Modurile de stabilire a filiației firești	383
§1. Modurile de stabilire a filiației materne	383
§2. Modurile de stabilire a filiației paterne	384
Secțiunea a 3-a. Dovada filiației firești.....	384
Secțiunea a 4-a. Posesia de stat.....	386
§1. Noțiune	386
§2. Conținutul posesiei de stat.....	386
§3. Condițiile posesiei de stat.....	387
§4. Posesia de stat conformă cu actul de naștere.....	388
Secțiunea a 5-a. Presumția timpului legal al concepțiunii.....	389

Capitolul II. Filiația față de mamă	392
Secțiunea 1. Stabilirea maternității prin efectul legii.....	392
§1. Regula stabilirii maternității prin efectul legii.....	392
§2. Contestarea maternității rezultând din actul de naștere.....	394
Secțiunea a 2-a. Stabilirea maternității prin recunoașterea mamei.....	396
§1. Noțiuni. Cazurile de eficacitate a recunoașterii.....	396
§2. Copiii a căror maternitate poate fi recunoscută.....	397
§3. Formele recunoașterii de maternitate.....	398
§4. Natura juridică și caracterele recunoașterii de maternitate.....	400
§5. Contestarea recunoașterii de maternitate.....	401
§6. Nulitatea recunoașterii de maternitate.....	403
Secțiunea a 3-a. Stabilirea maternității prin hotărâre judecătorească.....	406
§1. Cazurile în care este admisibilă stabilirea maternității pe cale judecătorească.....	406
§2. Regimul juridic al acțiunii în stabilirea maternității.....	408
§3. Contestarea maternității stabilită prin hotărâre judecătorească.....	409
Capitolul III. Filiația față de tatăl din căsătorie	411
Secțiunea 1. Considerații generale.....	411
Secțiunea a 2-a. Presunția de paternitate.....	412
§1. Noțiunea, fundamentul și domeniul prezunției de paternitate.....	412
§2. Conflictele de paternitate.....	414
Secțiunea a 3-a. Tăgăda paternității.....	417
§1. Regimul juridic al acțiunii în tăgăda paternității în actuala reglementare.....	417
1.1. Dreptul la acțiune.....	417
1.2. Aspecte procesuale.....	426
§2. Regimul juridic al acțiunii în tăgăduirea paternității în reglementarea Codului familiei.....	433
Secțiunea a 4-a. Contestarea filiației față de tatăl din căsătorie.....	439
Capitolul IV. Filiația față de tatăl din afara căsătoriei	442
Secțiunea 1. Considerații generale.....	442
Secțiunea a 2-a. Stabilirea paternității din afara căsătoriei prin recunoaștere.....	442
§1. Noțiuni. Copiii a căror paternitate poate fi recunoscută.....	442
§2. Formele recunoașterii de paternitate.....	444
§3. Natura juridică și caracterele recunoașterii de paternitate.....	447
§4. Contestarea recunoașterii de paternitate.....	448
§5. Nulitatea recunoașterii de paternitate.....	449
5.1. Nulitatea absolută a recunoașterii de paternitate.....	449
5.2. Nulitatea relativă a recunoașterii de paternitate.....	451
Secțiunea a 3-a. Stabilirea paternității din afara căsătoriei prin hotărâre judecătorească.....	451
§1. Acțiunea în stabilirea paternității din afara căsătoriei.....	452
§2. Dreptul la despăgubiri al mamei.....	456

Secțiunea a 4-a. Stabilirea paternității din afara căsătoriei în reglementarea Codului familiei.....	459
Capitolul V. Filiația în cazul reproducerii umane asistate medical cu terț donator.....	468
Secțiunea 1. Considerații generale.....	468
Secțiunea a 2-a. Condiții privitoare la părinții beneficiari.....	473
§1. Noțiunea de „părinți”.....	473
§2. Consimțământul părinților (părintelui).....	474
Secțiunea a 3-a. Filiația față de tată.....	475
§1. Paternitatea din căsătorie. Tăgada paternității.....	476
§2. Paternitatea din afara căsătoriei.....	478
2.1. Stabilirea paternității prin recunoaștere.....	478
2.2. Stabilirea paternității pe cale judecătorească.....	479
Capitolul VI. Filiația prin adopție.....	481
Secțiunea 1. Considerații introductive.....	481
§1. Noțiune. Evoluția reglementărilor în materie.....	481
§2. Definiția legală a adopției.....	483
§3. Structura și natura juridică a adopției.....	484
§4. Principiile adopției.....	486
Secțiunea a 2-a. Condițiile de fond ale adopției.....	491
§1. Cerințele privitoare la persoana adoptată.....	492
1.1. Vârsta adoptatului.....	492
1.2. Copilul adoptat este lipsit, temporar sau definitiv, de ocrotirea părinților firești sau, în vederea protejării intereselor sale, nu poate fi lăsat în grija acestora.....	494
1.3. Consimțământul adoptatului, dacă a împlinit vârsta de 10 ani.....	496
1.4. Consimțământul la adopție al părinților firești sau, după caz, al tutorelui copilului.....	496
§2. Cerințele privitoare la persoana care adoptă.....	501
2.1. Vârsta adoptatorului.....	502
2.2. Capacitatea deplină de exercițiu.....	502
2.3. Aptitudinea de a adopta.....	503
2.4. Consimțământul adoptatorului sau, după caz, al soților adoptatori.....	504
§3. Impedimente la adopție.....	505
3.1. Pluralitatea de adoptați.....	505
3.2. Adopția între frați.....	506
3.3. Adopția a doi soți sau foști soți de către același adoptator sau familie adoptatoare, precum și adopția între soți sau foști soți.....	507
3.4. Adopția de către persoana cu boli psihice sau handicap mintal.....	507
3.5. Adopția simultană sau succesivă a aceleiași persoane de către mai mulți adoptatori.....	508
Secțiunea a 3-a. Procedura adopției.....	510
§1. Procedura adopției interne. Etape.....	511

§2. Procedura adopției internaționale.....	518
§3. Reguli procedurale comune.....	522
Secțiunea a 4-a. Efectele adopției.....	525
§1. Filiația și rudenția persoanei adoptate.....	525
1.1. Stabilirea legăturilor de filiație și de rudenție civilă.....	525
1.2. Stingerea legăturilor de filiație și de rudenție firească.....	525
1.3. Efecte parțiale.....	525
1.4. Rudenția firească nealterată.....	526
§2. Efectele filiației și ale rudenției adoptive.....	526
2.1. Drepturile și îndatoririle părintești față de copilul adoptat.....	526
2.2. Efectele adopției asupra numelui și prenumelui persoanei adoptate.....	528
§3. Drepturile și îndatoririle persoanei adoptate.....	529
§4. Dreptul persoanei adoptate de a-și cunoaște originile și propriul trecut.....	529
Capitolul VII. Încetarea adopției.....	532
Secțiunea 1. Cazurile de încetare a adopției.....	532
Secțiunea a 2-a. Desfacerea adopției.....	533
§1. Desfacerea de drept a adopției.....	533
1.1. Cauza desfacerii de drept a adopției.....	533
1.2. Condițiile cumulative ale desfacerii de drept a adopției.....	533
1.3. Efectele desfacerii de drept a adopției.....	534
§2. Desfacerea facultativă a adopției.....	534
2.1. Motivul desfacerii adopției.....	534
2.2. Condițiile cumulative ale desfacerii adopției.....	535
2.3. Efectele desfacerii adopției.....	535
§3. Desfacerea adopției cu titlu de sancțiune.....	536
3.1. Desfacerea adopției la cererea adoptatorului sau a familiei adoptatoare.....	537
3.2. Desfacerea adopției la cererea adoptatului.....	538
Secțiunea a 3-a. Nulitatea adopției.....	539
§1. Nulitatea relativă a adopției.....	539
§2. Nulitatea absolută a adopției.....	541
§3. Menținerea adopției anulabile sau nule absolut.....	542
Secțiunea a 4-a. Efectele încetării adopției.....	543
Secțiunea a 5-a. Dispoziții tranzitorii privind adopția.....	545
TITLUL V. AUTORITATEA PĂRINTEASCĂ.....	547
Capitolul I. Considerații generale.....	547
Secțiunea 1. Noțiunea de „autoritate părintească”. Reglementare.....	547
Secțiunea a 2-a. Principiile generale ale autorității părintești.....	548
Secțiunea a 3-a. Condițiile exercitării autorității părintești.....	552
Capitolul II. Drepturile și îndatoririle părintești.....	554
Secțiunea 1. Categoriile de drepturi și îndatoriri părintești.....	554

Secțiunea a 2-a. Drepturile și îndatoririle părintești privitoare la persoana copilului	554
§1. Enumerare	554
§2. Dreptul și îndatorirea părinților de a ține copilul	556
§3. Dreptul și obligația părinților de a da întreținere copilului	562
§4. Dreptul și îndatorirea părinților de a îndruma copilul	563
§5. Dreptul și îndatorirea părinților de a supraveghea copilul.....	565
Secțiunea a 3-a. Drepturile și îndatoririle părinților cu privire la bunurile copilului	566
§1. Dreptul și îndatorirea părinților de a administra bunurile copilului	566
§2. Dreptul și îndatorirea părinților de a-l reprezenta pe copil în actele juridice civile sau, după caz, de a-i încuviința asemenea acte.....	568
Capitolul III. Exercițarea autorității părintești	572
Secțiunea 1. Exercițarea autorității de către părinți împreună și în mod egal	572
§1. Regula exercitării împreună și în mod egal a autorității părintești.....	572
§2. Presumția acordului dintre părinți în cazul actelor curente.....	573
§3. Soluționarea neînțelegerilor dintre părinți.....	575
Secțiunea a 2-a. Excepțiile de la regula exercitării autorității de către părinți împreună și în mod egal.....	576
§1. Exercițarea autorității părintești în mod inegal de către părinți.....	576
§2. Delegarea exercitării autorității părintești	580
§3. Ocrotirea copilului ai cărui părinți sunt plecați la muncă în străinătate.....	580
Secțiunea a 3-a. Exercițarea autorității părintești de către un singur părinte	586
Capitolul IV. Decăderea din exercițiul drepturilor părintești	588
Secțiunea 1. Noțiuni. Reglementare.....	588
Secțiunea a 2-a. Condițiile decăderii din exercițiul drepturilor părintești	588
Secțiunea a 3-a. Efectele decăderii din exercițiul drepturilor părintești	590
Secțiunea a 4-a. Redarea exercițiului drepturilor părintești.....	591
TITLUL VI. OBLIGAȚIA DE ÎNTREȚINERE	593
Capitolul I. Considerații generale	593
Secțiunea 1. Noțiuni și reglementare	593
Secțiunea a 2-a. Caracterele juridice ale obligației de întreținere.....	593
Capitolul II. Persoanele între care există obligația de întreținere și ordinea în care aceasta se datorează.....	600
Secțiunea 1. Persoanele între care există obligația de întreținere	600
Secțiunea a 2-a. Ordinea în care se datorează întreținerea.....	601
Capitolul III. Condițiile generale, stabilirea și executarea obligației de întreținere	604
Secțiunea 1. Condițiile generale ale obligației de întreținere	604
§1. Starea de nevoie a creditorului întreținerii	604
§2. Mijloacele debitorului	606

Secțiunea a 2-a. Stabilirea și executarea obligației de întreținere.....	610
§1. Stabilirea întreținerii prin acordul păților.....	611
§2. Stabilirea întreținerii prin hotărârea instanței de tutelă	612
§3. Modalități de executare a obligației de întreținere	614
Secțiunea a 3-a. Încetarea obligației de întreținere	615
§1. Cauzele generale de încetare a obligației de întreținere	615
§2. Cauze speciale de încetare a obligației de întreținere.....	616
Secțiunea a 4-a. Pierderea dreptului la întreținere	616
Capitolul IV. Particularitățile obligației de întreținere între unele	
   categorii de persoane	619
Secțiunea 1. Obligația de întreținere între soți.....	619
Secțiunea a 2-a. Obligația de întreținere între foștii soți.....	620
Secțiunea a 3-a. Obligația de întreținere a părinților față de copii.....	623
§1. Obligația de întreținere a părinților față de copiii lor minori.....	623
§2. Obligația de întreținere a părinților față de descendentul major	
aflat în continuarea studiilor.....	628
Bibliografie.....	631

Categoriile introductive

Noțiunea, obiectul și principiile generale ale dreptului familiei

Secțiunea 1. Noțiunea de „drept al familiei”

Cartea a II-a din Codul civil poartă un titlu ales cu precauție: „*Despre familie*”.

Obiectul de reglementare al normelor juridice astfel reunite nu se confundă cu însuși produsul demersului legislativ: familia și dreptul familiei sunt realități interdependente, totuși distincte.

Legiuitorul, și nu doar cel român, evită să definească familia, în schimb termenul este prezent în tot cuprinsul Codului în contexte diferite și cu (sub)înțelesuri „specializate”, impregnate de specificul materiei. Astfel, potrivit art. 71 alin. (2) C.civ., „nimeni nu poate fi supus vreunor imixțiuni în viața intimă, personală sau de familie”, conform art. 83 C.civ., „numele cuprinde numele de familie și prenumele”, consiliul de familie se constituie, în lipsă de rude sau afini ai copilului, prevede art. 125 alin. (1) teza a II-a C.civ., din „alte persoane care au avut legături de prietenie cu părinții minorului sau care manifestă interes pentru situația acestuia”, în sensul art. 749 C.civ., dreptul de uz „este dreptul unei persoane de a folosi lucrul altuia și de a-i culege fructele naturale și industriale pentru nevoile proprii și ale familiei sale”, art. 1141 C.civ. definește amintirile de familie ca fiind „bunurile ce au aparținut membrilor familiei și stau mărturie istoriei acesteia” ș.a.m.d.

Polisemantica termenului „familie” este chiar mai pronunțată în cuprinsul dispozițiilor Cărtii a II-a, „Despre familie”: art. 316 C.civ. face vorbire despre actele de dispoziție ale unuia dintre soți care pun în pericol grav „interesele familiei”, art. 321-324 C.civ. stabilesc regimul juridic al „locuinței familiei”, art. 452 lit. b) C.civ. enunță cerința creșterii și a educării copilului într-un „mediu familial” ca unul din principiile adopției, art. 461 C.civ. instituie condiții morale și garanții materiale privind „familia adoptatoare”.

Observația privind lipsa unei definiții legale a familiei cu rigoarea de care are parte, bunăoară, „contractul” (art. 1166 C.civ.) nu este un reproș¹, după cum nici constatarea faptului că „familia” poate avea fațete, sensuri, nu insinuează fisuri de coerență logică

---

¹ În aplicarea art. 8 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și libertăților fundamentale [Convenția europeană a drepturilor omului, ratificată de România prin Legea nr. 30/1994 (M.Of. nr. 135 din 31 mai 1994)] – „orice persoană are dreptul la respectarea vieții sale private și de familie, a domiciliului său și a corespondenței sale” – C.E.D.O. nu oferă o definiție noțiunii de „familie” și nici nu manifestă protecție privilegiată pentru un anumit grup familial (fondat pe căsătorie spre exemplu), ci preferă să interpreteze sintagma „viață familială” în înțelesul de „raporturi între indivizi”. Aceasta pentru că, după cum s-a spus, nu există un model familial european, relațiile de familie sunt recunoscute și protejate prin art. 8 din Convenție în măsura în care pun în discuție drepturi și libertăți individuale (*H. Fulchiron*, Existe-t-il un modèle familial européen?, în *Defrénois* nr. 19/2005, p. 1461-1472). A se vedea, de asemenea, *C. Bîrsan*, Convenția europeană a drepturilor omului. Comentariu de articole, ed. a 2-a, Ed. C.H. Beck, București, 2010, p. 645 și urm.

sau de altă natură. Familia, în sine, nu posedă personalitate – în înțeles juridic, nu este, ea însăși, subiect de drept. Propriu-zis, ca entitate ea este conturată indirect prin mijlocirea relațiilor personale și patrimoniale statornicite între membrii săi, iar aceste raporturi interpersonale – între soți, între părinți și copii, între ascendenți și descendenți, între frați și surori – sunt filtrate de normele dreptului pentru a accede pe scena juridică. Recunoașterea juridică a relațiilor dintre anumite persoane este liantul care unește acele persoane în cadrul aceleiași familii și, în funcție de natura și proximitatea relației, membrii grupului familial se așează într-o structură concentrică: cercul interior, restrâns, format din soți cu sau fără copii, numită uneori în literatura juridică „familie nucleară”, și cercul exterior, ce cuprinde persoanele unite prin rudenie în linie dreaptă și colaterală, așa-zisa „familie extinsă”. În funcție de finalitatea urmărită în cadrul unei instituții date, familia este evocată, precumpănitor, în accepțiunea sa restrânsă ori dimpotrivă, în înțeles larg: familia de „dreptul familiei” este, de regulă, cea fondată pe căsătoria liber consimțită între soți, precum și pe dreptul și îndatorirea acestora de a asigura creșterea și educarea copiilor lor [art. 258 alin. (1) C.civ.]; familia „successorală”, relevantă în materie de moștenire legală, are, în mod evident o cuprindere mult mai generoasă.

O anume elasticitate a noțiunii de „familie” nu înseamnă că, juridic sau în alt sens, familia ar fi o categorie relativă. Apartenența fiecăruia dintre noi la familia *noastră* rezonează *erga omnes*. Locul nostru în arhitectura familială este unic și ne definește identitatea.

Familia este o realitate biologică, socială și juridică, se afirmă în știința dreptului. Este o realitate biologică prin uniunea ce se realizează între bărbat și femeie, precum și prin procreație; realitate socială, pentru că reprezintă cadrul comunității de viață și de interese a celor ce o compun, uniți prin esența morală a căsătoriei și prin descendență într-un model unic al solidarității umane; realitate juridică grație recunoașterii și ocrotirii sale prin norme de drept¹.

Căsătoria și filiația sunt, așadar, sursa și axele familiei.

Ca entitate socială, familia „pulsează”, receptează influențe și, la rândul-i, reflectă evoluții dintre cele mai diverse într-un context general, național și internațional dinamic, aflat sub semnul triumfului drepturilor subiective și a libertății de voință.

Dreptul familiei se confruntă, mai acut decât alte ramuri ale dreptului, cu paradoxul funcției dreptului: de a propune un model și de a prescrie un anume tip de conduită, ori de a se conforma diversității de situații, rezumându-se a le confirma și a le „amesteca” din punct de vedere juridic.

Dispozițiile, în unele privințe, încorsetante ale Codului familiei din 1954² care, până de curând, a oferit găzduire normelor de dreptul familiei, au fost modificate și

---

¹ I. Albu, *Dreptul familiei*, E.D.P., București, 1975, p. 7; A. Ionașcu, M. Mureșan, M.N. Costin, V. Ursa, *Familia și rolul ei în societatea socialistă*, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1975, p. 5; I.P. Filipescu, A.I. Filipescu, *Tratat de dreptul familiei*, ed. a 8-a, Ed. All Beck, București, 2006, p. 11; Al. Bacaci, C. Hageanu, V. Dumitrache, *Dreptul familiei*, ed. a 7-a, Ed. C.H. Beck, București, 2012, p. 1.

² Codul familiei a fost adoptat prin Legea nr. 4/1953 [(B.Of. nr. 1 din 4 ianuarie 1954) și abrogat la data intrării în vigoare a Codului civil prin art. 230 lit. m) din Legea nr. 71/2011 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 287/2009 privind Codul civil (M.Of. nr. 409 din 10 iunie 2011)].

completate în repetate rânduri începând din anul 1991, dar era evidentă nevoia reconsiderării normative a relațiilor de familie.

Actualul Cod civil promovează o concepție monistă de reglementare a raporturilor de drept privat, încorporând prevederile referitoare la persoane și relațiile de familie, inclusiv dispozițiile de drept internațional privat. Cartea a II-a, „Despre familie”, consacrată relațiilor de familie, propune o viziune adaptată realității sociale și tendințelor de evoluție ale acesteia, în acord cu standardele europene în materie, precum și convențiile internaționale la care România este parte.

Să fie acesta semnalul dispariției dreptului familiei ca ramură distinctă a sistemului nostru de drept?

Nu neapărat și, după știința noastră, pericolul nu este iminent; așa cum s-a spus, recunoașterea unei ramuri de drept nu rezultă neîndoios din existența unui cod, după cum nici existența unei ramuri de drept nu este contrazisă de lipsa unui cod distinct¹.

Esența civilă a dreptului familiei nu a fost contestată nicicând, iar faptul revenirii la sediul său firesc nu este decât un semn de normalitate.

Modelul de inspirație sovietică al unui cod anume consacrat familiei, promovat în legislația statelor foste comuniste din rațiuni ideologice, era conceput – sau perceput – ca o culegere de precepte morale, un cod al deontologiei familiale, însă viziunea „serafimică” asupra relațiilor de familie, guvernate sau guvernabile de sentimente în loc de diviziuni, delimitări – categorii din arsenalul dreptului patrimonial – nu a izolat dreptului familiei de restul dreptului civil. De pildă, vocația succesorală legală presupunea, și în reglementarea anterioară, o anume calitate în raport cu *de cuius* – fie de soț supraviețuitor, fie de rudă – calitate ce a fost și este determinată potrivit regulilor instituite de normele dreptului familiei, astfel că e neverosimilă disocierea dreptului familiei de dreptul succesoral pe care îl animă. În fond, reluând o concluzie de incontestabilă autoritate, pilonii tradiționali ai ordinii juridice sunt familia, contractul și proprietatea².

Criteriul obiectului reglementării, se admite unanim, este fundamental în constituirea și delimitarea ramurilor de drept. Din acest punct de vedere, atât dreptul civil, cât și dreptul familiei, supun reglementării raporturile patrimoniale și cele nepatrimoniale în care părțile figurează pe poziții de egalitate juridică.

Numai că, spre deosebire de alte ramuri ale dreptului civil, finalitatea normelor dreptului familiei nu este aceea de a institui o justiție comutativă, ci de a organiza instituții de pază ale „stării de bine” în dimensiune personală și/sau patrimonială raportat la fiecare din membrii familiei, prin echilibrul dintre independența fiecăruia și solidaritatea intrafamilială. „Emanciparea” familiei de sub tutela etatică intransigentă promovată de Codul familiei potențează această caracteristică: instituții precum regimurile matrimoniale, divorțul, stabilirea filiației se află sub semnul diversității, al flexibilității regulilor de drept orchestrate prin opțiunea părților, în acord cu circumstanțele și potrivit convingerilor morale, a conștiinței fiecăruia.

¹ I. Reghini, în I. Reghini, Ș. Diaconescu, P. Vasilescu, *Introducere în dreptul civil*, ed. a 2-a, Ed. Sfera Juridică, Cluj-Napoca, 2008, p. 2, nota nr. 5.

² J. Carbonier, *Flexible droit. Pour une sociologie du droit sans rigueur*, 10e éd., L.G.D.J., Paris, 2008, p. 255.

Familia este de domeniul vieții private, valoare protejată față de intruziuni de orice fel. Rolul crescând al autonomiei de voință în interiorul grupului familial conferă însă și un alt sens noțiunii de „viață privată”, afară și alături de cel evocat în prin art. 8 din Convenția europeană a drepturilor omului, anume acela de „privatizare” a familiei¹: tipul, structura și dinamica relațiilor de familie, personale și patrimoniale, sunt din ce în ce mai consistent reglate, la invitația legiuitorului, prin convenția părților, iar nu printr-un statut impus tuturor cu pretenții de soluție universal-valabilă, potrivit celebrei formule „à chacun sa famille, à chacun son droit”².

Unele particularități ale dreptului familiei sunt evidențiabile prin aplicarea criteriilor subsidiare de diviziune a dreptului civil, precum calitatea subiectelor, caracterul normelor juridice, natura sancțiunilor.

Astfel, subiectele raporturilor de dreptul familiei au o anumită calitate izvorâtă din raporturile de familie sau din raporturi asimilate acestora, ceea ce – numai cu referire la drepturile personale nepatrimoniale, calitativ precumpănitoare – reduce nivelul de abstractizare a conținutului unor drepturi subiective, cum ar fi dreptul la nume. Aparatul conceptual este totuși de esență civilă: noțiuni precum „capacitatea persoanei fizice”, „actul juridic” sunt schițate de dreptul comun, ale cărui dispoziții rămân aplicabile ori de câte ori legislația familiei nu conține o derogare expresă.

În cazul raporturilor juridice patrimoniale însă, apartenența unei persoane la o anumită familie nu atrage automat incidența normelor de dreptul familiei, este cazul, bunăoară, a drepturilor succesoriale. Țin de sfera de interes a dreptului familiei mai ales relațiile patrimoniale dintre soți și obligația legală de întreținere dintre membrii familiei. Cât privește regimul matrimonial, deslușirea textelor corespunzătoare (Capitolul VI, art. 312-372 C.civ.) se realizează urmând indicațiile dreptului civil referitoare la noțiunile de „bunuri”, „act de administrare”, „act de folosință”, „act de dispoziție” ș.a.m.d.³

Din punctul de vedere al caracterului normelor de dreptul familiei, este de semnalat ponderea normelor cu caracter imperativ în defavoarea celor dispozitive, predominante în dreptul civil. Relațiile de familie nu sunt de interes exclusiv privat, există așadar, un corp de norme de „ordine publică familială” – cum sunt cele reglementând așa-numitul „regim primar”, doctrinar zis și „regim imperativ de bază” – însă, ca metodă, legea lasă părților libertatea de a alege între mai multe modele propuse, cel mai potrivit intereselor lor – cum ar fi un regim matrimonial convențional, configurat, în anumite limite, potrivit voinței viitorilor soți sau al soților.

În fine, având ca reper specificul sancțiunilor aplicabile în cazul abaterii subiectului de la conduita prescrisă, caracteristica definitorie a sancțiunii civile este natura sa restitutivă, reparatorie, în scopul restabilirii situației anterioare (art. 1349 C.civ. în materia răspunderii civile delictuale, art. 1350 C.civ. în materia răspunderii contractuale).

¹ P. Courbe, Droit de la famille, 2e éd., Dalloz, Paris, 2001, p. 13, nr. 24.

² J. Carbonnier, Essai sur les lois, apud P. Courbe, op. cit., p. 13, nota nr. 4.

³ Procedul este reluat în contextual analizei drepturilor și îndatoririlor părintești privitoare la bunurile copilului (art. 501 C.civ.), precum și al obligațiilor tutorelui referitoare la bunurile minorului aflat sub tutela sa (art. 140-150 C.civ.).

Data fiind natura relațiilor de familie, majoritatea textelor conțin doar o reglementare generică, inclusiv în materie patrimonială, fără detalieri privind conținutul concret al drepturilor și obligațiilor stabilite, astfel că măsurile punitive sunt, de regulă, indirecte: soții sunt datori să-și acorde unul altuia sprijin moral și material [art. 309 alin. (1), art. 325 alin. (1) C.civ.], dar asistența morală nu poate fi obținută printr-o intervenție coercitivă nemijlocită, alternativa fiind desfacerea căsătoriei și, implicit, stingerea *ex nunc* a drepturilor și îndatoririlor reciproce dintre aceștia; în mod excepțional, dacă unul dintre soți încheie acte juridice prin care pune în pericol grav interesele familiei, celălalt soț poate cere instanței de tutelă ca, pentru o durată determinat, dreptul de a dispune de anumite bunuri să poată fi exercitat numai cu consimțământul său expres [art. 316 alin. (1) C.civ.].

Sursele și axele familiei, căsătoria și filiația, sunt cele în jurul cărora gravitează normele de dreptul familiei. Remodelarea juridică a relațiilor conjugale, precum și a celor de filiație, realizată prin Codul civil, poate fi rezumată ca rezultată a convergenței principiului egalității în drepturi – între soți, între părinți, între copii – și a principiului libertății de voință – în raporturile conjugale personale și patrimoniale, de asemenea, deși mai puțin expresiv, în raporturile dintre părinți, dintre părinte și copil – unite prin principiul solidarității și al eticii responsabilității.

Secțiunea a 2-a. Obiectul dreptului familiei

Având ca reper definiția dată dreptului familiei – ansamblul normelor juridice care reglementează raporturile personale și cele patrimoniale izvorâte din căsătorie, din rudenie, inclusiv rudenii din adopție, precum și din alte relații asimilate de lege, sub unele aspecte, relațiilor de familie¹ – vom spune că obiectul de reglementare al normelor de dreptul familiei îl constituie raporturile de familie, adică:

- raporturile de căsătorie; familia se întemeiază pe căsătoria liber consimțită între soți [art. 48 alin. (1) din Constituție, art. 258 alin. (1) C.civ.], iar condițiile privind încheierea, desfacerea, nulitatea sau anularea căsătoriei, la fel ca și efectele personale și cele patrimoniale ale acestor operațiuni juridice sunt stabilite prin dispozițiile dreptului familiei;

- raporturile de rudenie, firească sau civilă; rudenii firească, înțelegeam ca legătura bazată pe descendența unei persoane dintr-o altă persoană sau pe faptul că mai multe persoane au un ascendent comun [art. 405 alin. (1) C.civ.], implică, înainte de toate, fixarea modurilor de stabilire a filiației față de mamă [art. 408 alin. (1) C.civ.], cât și față de tatăl din căsătorie sau din afara căsătoriei [art. 408 alin. (2) și (3) C.civ.]. De asemenea, normele dreptului familiei sunt cele care determină drepturile și îndatoririle personale și patrimoniale dintre părinți și copiii lor (art. 483-513 C.civ., Legea nr. 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului, republicată²).

¹ I.P. Filipescu, A.I. Filipescu, *Tratat de dreptul familiei*, ed. a 8-a, Ed. Universul Juridic, București, 2006, p. 17.

² M.Of. nr. 159 din 5 martie 2014.

Rudenția civilă rezultă din operațiunea juridică a adopției încuviințată de instanța de tutelă [art. 454 alin. (1) C.civ.]; exigențele și efectele adopției, cazurile și efectele încetării adopției, sunt cuprinse în art. 451-482 C.civ.

Vom vedea la momentul potrivit că singura deosebire notabilă între cele două forme ale rudenției – firească și adoptivă – constă în sursa fiecăreia dintre acestea.

Alături de rudenția dintre părinți și copii, prezintă interes și alte raporturi de rudenie, în linie dreaptă sau în linie colaterală, în grad variabil, în funcție de materia supusă reglementării.

De pildă, în ceea ce privește încheierea căsătoriei, constituie impediment la căsătorie rudenția în linie directă de orice grad, cât și rudenția în linie colaterală, dar numai până la al patrulea grad inclusiv (art. 274 C.civ.), obligația legală de întreținere există între toate rudele în linie dreaptă (cu respectarea ordinii imperative de preferință), iar în linie colaterală se oprește la frați și surori, adică la rudele de gradul doi [art. 516 alin. (1) C.civ.].

- raporturile asimilate, sub unele aspecte, relațiilor de familie; efectele juridice recunoscute de legiuitor relațiilor incluse în mod excepțional în categoria celor de familie gravitează în jurul obligației de întreținere între anumite categorii de persoane, în condițiile expres prevăzute de legislația familiei, cum ar fi obligația de întreținere între foștii soți [art. 389 alin. (2)-(5) C.civ.], dintre unul dintre soți și copilul firesc al celuilalt soț (art. 517 C.civ.).

Secțiunea a 3-a. Principiile generale ale dreptului familiei

Principiile sunt ele însele norme juridice având funcții structurante, determinatoare și tutelare, contribuind substanțial la interpretarea și aplicarea legii într-o materie dată¹.

Vom reține, cu valoare de reguli fundamentale de organizare a dreptului familiei, următoarele:

§1. Principiul ocrotirii familiei

Principiul ocrotirii familiei este înscris în art. 26 alin. (2) din Constituția României și reafirmat prin art. 258 alin. (2) și (3) C.civ., potrivit căroră „familia are dreptul la ocrotire din partea societății și a statului”, respectiv „statul este obligat să sprijine, prin măsuri economice și sociale, încheierea căsătoriei, precum și dezvoltarea și consolidarea familiei”.

Familia se întemeiază pe căsătoria liber consimțită între soți, pe egalitatea acestora, precum și pe dreptul și îndatorirea părinților de a asigura creșterea și educarea copiilor lor [art. 258 alin. (1) C.civ.]. Viața familială, înțeleasă ca legătură substanțială și efectivă între persoanele care constituie o familie *de facto* se bucură de protecție

---

¹ Cu privire la conotațiile termenului „principii”, a se vedea I. Deleanu, *Tratat de procedură civilă*, vol. I, Ed. Universul Juridic, București, 2013, p. 201-202, nr. 44.